

e-mentor

DWUMIESIĘCZNIK SZKOŁY GŁÓWNEJ HANDLOWEJ W WARSZAWIE
WSPÓŁWYDAWCA: FUNDACJA PROMOCJI I AKREDYTACJ KIERUNKÓW EKONOMICZNYCH

2014, nr 4 (56)

M. Rosalska, J. Wierzbicki, *Międzynarodowa debata on-line jako projekt edukacyjny, „e-mentor”*
2014, nr 4 (56), s. 31–36,
<http://dx.doi.org/10.15219/em56.1121>.

Międzynarodowa debata online jako projekt edukacyjny

Małgorzata
Rosalska

Jakub
Wierzbicki

Debata online to jedna z wielu propozycji wykorzystania nowoczesnych technologii w procesie edukacyjnym. Jest to propozycja ciekawa, jednak jej jakość i dynamikę warunkuje wiele czynników związanych z fazą przygotowawczą. Celem artykułu jest zaprezentowanie możliwości wykorzystania międzynarodowej debaty online jako sposobu rozwijania tych kompetencji studentów, które mogą okazać się wartościowe w kontekście procesu planowania karier zawodowych. Debata jest tu postrzegana jako projekt edukacyjny. W opracowaniu przedstawiono teoretyczne uwarunkowania wykorzystania debaty online w pracy ze studentami oraz egzemplifikację tych założeń w projekcie „Most przez Atlantyk”.

Kompetencje w zakresie wykorzystywania nowoczesnych technologii oraz kompetencje międzykulturowe należą do kluczowych zasobów warunkujących efektywne wykorzystywanie szans i możliwości, jakie stwarza społeczeństwo informacyjne. Praca online, w zespołach wirtualnych i w projektach międzynarodowych to coraz bardziej powszechne doświadczenie osób aktywnych zawodowo. Jej efektywność warunkowana jest wieloma czynnikami – najbardziej oczywiste to znajomość języka angielskiego oraz kompetencje w zakresie wykorzystywania technologii informacyjnych. System edukacyjny już od najniższych poziomów ukierunkowany jest na rozwijanie tych zasobów u uczniów. Także celem edukacji na poziomie wyższym jest stwarzanie warunków do kształtowania proaktywnych postaw wobec technologii informacyjnych i efektywnego wykorzystywania zasobów informacyjnych do realizacji celów związanych ze studium dyscypliny. Cel ten został wskazany w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego.

W ciągu 24 lat (8 kwietnia 1990 roku Polska przystąpiła do Europejskiej Akademickiej Sieci Komputerowej – EARN) w polskim szkolnictwie wyższym nastąpiły daleko idące zmiany w sposobie postrzegania i wykorzystania zasobów internetowych w edukacji.

Internet przestał być wyłącznie źródłem informacji – coraz częściej staje się narzędziem i środowiskiem pracy oraz współpracy. Uczelnie wyższe są już nie tylko aktywnymi podmiotami społeczeństwa informacyjnego, ale też aktywnie uczestniczą w kreowaniu środowisk, usług i produktów związanych z możliwościami wykorzystywania tych technologii w procesie edukacyjnym. *Zaadaptowanie technologii cyfrowych w świecie akademickim zmieniło sposób, w jaki studenci uczą się i łączą ze społeczeństwem*¹. Jak zauważa William J. Mitchell, dzięki łatwości dostępu do różnego rodzaju społeczności (naukowych) zaangażowanie w dyskusję (przez internet) może czasem być bardziej opłacalne niż dyskusja z naukowcem na korytarzu². Jednak aktywne uczestnictwo w procesie edukacyjnym online i wykorzystanie szans, jakie stwarzają nowoczesne technologie, wymaga nie tylko posiadania zaplecza technicznego, ale także wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

W kontekście kompetencji społecznych na szczególną uwagę zasługują kompetencje związane z komunikacją interpersonalną oraz kompetencje międzykulturowe. O ile kompetencje związane z komunikacją interpersonalną są powszechnie uznawane za ważne i rozwija się je w różnych programach i projektach edukacyjnych, o tyle kompetencje międzykulturowe są zdecydowanie słabiej akcentowane. W edukacji na poziomie wyższym warto zwrócić uwagę także na tę sferę rozwoju studentów i wskazać możliwości organizowania oddziaływań dydaktycznych ukierunkowanych na rozwijanie i wzmacnianie proaktywnych postaw związanych z pracą w środowiskach zróżnicowanych kulturowo, w tym także w środowiskach wirtualnych. Postawy te mogą w znacznym stopniu nie tylko wpływać na działania podejmowane przez absolwentów w kontekście projektowania ich karier zawodowych, ale także motywować studentów do rozwijania szeroko rozumianych kompetencji w zakresie współpracy i pracy zespołowej.

¹ F.D. Salajan, *The Rise of the Information Society amongst European Academics*, „European Journal of Education” 2008, Vol. 43, No. 4, s. 459, <http://dx.doi.org/10.1111/j.1465-3435.2008.00369.x>.

² W.J. Mitchell, *City of Bits: Space, Place, and the Infobahn*, The MIT Press, Cambridge 1995, [cyt za:] F.D. Salajan, dz.cyt. [tłum. własne autorów].

Choć definicji społeczeństwa informacyjnego jest wiele, łączy je jeden element – odwoływanie się do zagadnień związanych z funkcjonowaniem ludzi w świecie, w którym głównym towarem i dobrem jest informacja – jej wytwarzanie, przetwarzanie, przechowywanie i przekazywanie. Manuel Castells podkreśla znaczenie rozwoju internetu w *kształtowaniu nowych relacji między ludźmi i organizacjami w skali globalnej i tempie dotychczas niespotkanym*³, nie tylko sugerując jego wpływ na zmiany relacji interpersonalnych samych w sobie, ale także akcentując tempo tych zmian. Dla studentów oznacza to konieczność przygotowania się do efektywnego funkcjonowania w nowych i niezwykle dynamicznie zmieniających się środowiskach pracy.

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie możliwości wykorzystywania międzynarodowej debaty online jako projektu edukacyjnego. Przedstawione powyżej przesłanki skłoniły autorów do poszukiwania takiej formy pracy ze studentami, która w możliwie naturalny, a zarazem praktyczny sposób przygotowuje ich do współdziałania z osobami z podobnej branży, jednak o innych doświadczeniach i zasobach kulturowych oraz edukacyjnych. Debata online okazała się formułą bardzo użyteczną dydaktycznie. Wykorzystano ją w ramach projektu *Most przez Atlantyki*.

Debata może być definiowana jako dyskusja mająca na celu omówienie czy rozstrzygnięcie jakiejś ważnej kwestii⁴. Celem projektu nie jest jednak poszukiwanie rozwiązań, ostatecznych i prawidłowych rozstrzygnięć, podejmowanie decyzji, które propozycje są lepsze. Debata jest tu rozumiana przede wszystkim jako dzielenie się różnymi perspektywami oglądu analizowanych zjawisk i procesów.

Projekt *Most przez Atlantyki*

Projekt *Most przez Atlantyki* ma charakter międzynarodowy – partnerami są w nim Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz University of Maine at Presque Isle (USA). Uczelnia amerykańska, ze względu na swoje położenie geograficzne, cieszy się dużym zainteresowaniem studentów z Kanady – ta sytuacja została wykorzystana w przygotowywaniu założeń debat. Osoby odpowiedzialne za merytoryczną jakość projektu zaproponowały, aby analizy wybranych zagadnień dokonywane były w perspektywie rozwiązań polskich, amerykańskich i kanadyjskich. W praktyce oznacza to, iż w zespole reprezentującym University of Maine at Presque Isle pracują zarówno studenci amerykańscy, jak i kanadyjscy.

Do tej pory zostały zrealizowane trzy edycje debaty, wszystkie odbyły się w języku angielskim. Ogólny temat debat brzmi: *Higher Education in the*

USA, Canada & Poland. Similarities & Differences, każda edycja ukierunkowana jednak była na analizę wybranych, bardziej szczegółowych zagadnień. W debatach uczestniczyli studenci kierunków pedagogicznych. Pierwsza (2011 r.) poświęcona była rozpoznaniu wybranych obszarów życia studenckiego. Uczestnicy analizowali system studiowania, warunki przyjęcia na studia, proces rekrutacji, strategie egzaminowania, a także programy zajęć i praktyk. Ważnym aspektem dyskusji była relacja pomiędzy wykształceniem a sytuacją absolwentów na rynku pracy. Omawiano także specyfikę i charakter najważniejszych form życia studenckiego. Porównywano przede wszystkim formy spędzania czasu wolnego oraz ofertę uczelni w zakresie inicjatyw sportowych, kulturalnych i społecznych. Debata miała charakter ogólny, umożliwiła uczestnikom porównanie systemów kształcenia na poziomie akademickim. Jej efektem było również rozpoznanie kluczowych różnic nie tylko w systemie kształcenia, ale także w sferze językowej. Praca na wstępnym etapie przygotowywania debaty i konsultowania tematyki ujawniła konieczność przeprowadzenia dokładniejszej analizy pojęć, które mają być omawiane.

Druga debata (2012 r.) była precyzyjniej ukierunkowana tematycznie – analizie poddano zagadnienie doradztwa akademickiego (*academic advising*). Tym razem debata koncentrowała się wokół pytań dotyczących wsparcia doradczego dla studentów w zakresie projektowania ścieżki zawodowej i edukacyjnej. Omawiano przede wszystkim formy doradztwa, oczekiwania studentów wobec wsparcia doradczego ze strony uczelni oraz relacje pomiędzy systemem edukacyjnym a wymogami rynku pracy. Ważnym aspektem debaty były także różne formy pomocy studentom w procesie wchodzenia na rynek pracy, budowania własnego portfolio zawodowego oraz opracowywania dokumentów potwierdzających nie tylko kwalifikacje, ale także szeroko rozumiane kompetencje.

Trzecia debata (2013 r.) nosiła tytuł *Similarities and Differences in Education under the Contemporary Economic Turbulence in the USA, Canada and Poland*. Tym razem dyskusja dotyczyła konsekwencji kryzysu ekonomicznego dla edukacji wyższej z perspektywy studentów. Punktem odniesienia były zagadnienia związane z sytuacją ekonomiczną uczelni oraz systemem stypendialnym i innymi programami wsparcia materialnego studentów, a także sytuacją absolwentów na rynku pracy. Kwestie dotyczące bezrobocia wśród absolwentów uczelni wyższych wzbudziły dużo emocji. Uczestnicy z zainteresowaniem dzielili się indywidualnymi strategiami przeciwdziałania wykluczeniu na rynku pracy.

Debaty trwały około godziny. Tak krótka forma wymagała jednak długich i dobrze zaplanowanych przygotowań. Doświadczenia autorów pokazują, że

³ K.Z. Orzech, *Kształtowanie społeczeństwa informacyjnego poprzez kierowanie nowoczesnego dostępu do usług publicznych – polskie dokonania na tle Europy*, [w:] M. Sokółowski (red.), *Oblicza Internetu. Internet a globalne społeczeństwa informacyjne*, Alfrag, Elbląg 2005, s. 56.

⁴ T. Bauman, *O potrzebie prowadzenia dysput pedagogicznych*, „Forum Oświatowe” 2002, nr 2(23), s. 141.

to właśnie etap przygotowawczy warunkuje jakość konkretnego spotkania. Ze względu na to, iż debaty prowadzone były przez 4–5-osobowe zespoły z obu uczelni, przygotowania realizowano na dwóch poziomach. Pierwszy stanowiły ustalenia wewnątrz poszczególnych zespołów, drugi – konsultacje międzynarodowe. Istotnym czynnikiem warunkującym przebieg debaty był także jej otwarty charakter. Na debatę zapraszano publiczność. Byli to najczęściej studenci i pracownicy obu uczelni. Pod koniec debaty zapraszano ich do zabrania głosu, zadawania pytań i dzielenia się swoimi przemyśleniami. Taki charakter debaty wymuszał przemyślane rozwiązania techniczne związane z takimi kwestiami, jak nagłośnienie i odpowiednia organizacja przestrzeni, w której realizowano spotkanie. W związku z tym, iż University of Maine at Presque Isle wykorzystuje rozwiązania technologiczne w zakresie telekonferencji udostępniane przez firmę Polycon (zarówno sprzęt potrzebny do debat, taki jak kamery internetowe, mikrofony, projektory jak i oprogramowanie), strona polska także zaopatrzyła się w oprogramowanie dostępne na stronie firmy Polycon. Do realizacji debat wykorzystano dostępny na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM sprzęt – kamery internetowe, mikrofony, projektory.

Każdorazowo przygotowania do debaty obejmują kilka etapów, z których wszystkie mają istotne znaczenie dla zapewnienia jakości całego projektu. Etapy te odpowiadają ogólnemu modelowi zarządzania projektem, w którym *przebieg projektu można [...] podzielić na trzy fazy: rozpoczęcie projektu, realizacja projektu, zamknięcie i ocena*⁵. Fazie przygotowawczej odpowiadają etap 1, 2 i 3 *Mostu przez Atlantyk*, fazie realizacji – etap 4, natomiast fazie zamknięcia i oceny projektu – etap 5. Etapy te opisano poniżej:

- Etap 1 – powołanie zespołów i ustalenie tematu. Ten etap wymaga wsparcia ze strony koordynatorów merytorycznych⁶. Ich zadaniem jest powołanie zespołów do debaty, zaprezentowanie i omówienie zasad oraz zmotywowanie uczestników do zaangażowania. Na tym etapie wyznacza się także moderatorów debat w każdym zespole. Są oni odpowiedzialni nie tylko za przewodzenie debacie i moderowanie dyskusji – ale także za koordynowanie działań organizacyjnych oraz dbanie o jakość i przebieg komunikacji między zespołami. Koordynatorzy merytoryczni pomagają ustalić temat debaty – ważne, aby był on istotny i interesujący zarówno dla studentów z Polski, jak i z USA. Zagadnienie powinno być z jednej strony uniwersalne – dotyczące wszystkich, z drugiej strony specyficzne,

by ukazywanie różnic i analizowanie ich konsekwencji było atrakcyjne dla uczestników.

- Etap 2 – praca w zespołach narodowych nad dopracowaniem zagadnień do debaty. Ten etap to praca nad pogłębieniem spojrzenia na temat i poszukiwanie odpowiednich źródeł. W polskim zespole oznacza to także pracę nad kompetencjami językowymi. Ważne jest nie tylko dopracowanie zasobów słownikowych, ale przede wszystkim ustalenie, czy stosowane sformułowania, nazwy i zwroty są adekwatne do edukacyjnej rzeczywistości w obu krajach. Na tym etapie zespoły komunikują się poprzez e-maile oraz za pośrednictwem komunikatorów, wspólnie wyjaśniając wątpliwości i rozwiązując problemy.
- Etap 3 – ustalenie ostatecznej wersji zagadnień do debaty. Debata ma określoną strukturę i jest ograniczona w czasie. Te uwarunkowania sprawiają, że jej jakość i dynamika uzależnione są od precyzji przygotowań i jakości ustaleń. Na tym etapie dopracowywane są zagadnienia, które mają być dyskutowane. Najczęściej przygotowywane są one w formie kilku kluczowych pytań, które jednocześnie stanowią podstawę scenariusza. Taki układ umożliwia dokładny podział zadań i odpowiedzialności. Ważną kwestią stanowią tu także przyjęte rozwiązania techniczne, od których zależą przebieg i dynamika spotkania. Istotne jest, aby w każdym zespole znalazła się osoba, która będzie reagować na ewentualne problemy techniczne.
- Etap 4 – debata. Realizacja samej debaty nie sprawia większych trudności, jeżeli jej scenariusz jest opracowany na wcześniejszych etapach. Debata ma trzy części: pierwsza to krótkie przywitanie uczestników i wprowadzenie w temat, druga część, zasadnicza, ukierunkowana jest na omówienie ustalonych wcześniej zagadnień, natomiast w ostatniej części zaplanowana jest dyskusja, podczas której pytania i uwagi mogą zgłaszać osoby z publiczności. Debatę kończą moderatorzy.
- Etap 5 – podsumowanie, wnioski, ewaluacja. Spotkanie po debacie poświęcone jest omówieniu jej przebiegu, ewentualnych problemów oraz wskazaniu wniosków na przyszłość. Ewaluacja postrzegana jest tutaj jako *procedura uzyskiwania i dostarczania informacji zwrotnych na temat wartości, celów, metod i rezultatów*

⁵ W. Lessel, *Zarządzanie projektem. Jak precyzyjnie zaplanować i wdrożyć projekt*, Wydawnictwo BC Edukacja, Warszawa 2008, s. 28–29.

⁶ Na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu projekt koordynują autorzy niniejszego artykułu, a na University of Maine at Presque Isle za projekt odpowiedzialny jest dr Tomasz Herzog.

*działania*⁷. Zespół wspólnie analizuje takie obszary realizacji projektu, jak: trafność tematyki, dynamika moderowania debaty, obsługa techniczna, poprawność językowa. Celem tego spotkania jest wskazanie obszarów wymagających w przyszłości dopracowania. Zakłada się, że debata w ramach omawianego projektu jest propozycją, która nie tylko może, ale wręcz powinna ewoluować. Ten etap służy także docenieniu dotychczasowej pracy i podkreśleniu korzyści, które z niej wynikają dla samych uczestników debaty.

Debata online jako projekt edukacyjny

Debata online może być postrzegana jako incydentalna akcja, wydarzenie, ciekawostka, lub element wkomponowany w proces dydaktyczny realizowany na uczelni. W prezentowanym projekcie debata postrzegana jest jako projekt edukacyjny. Oznacza to, że jej celem nie jest organizacja „wydarzenia”, ale rozwijanie kompetencji studentów. Omawiając ten cel, najprościej jest odnieść się do efektów kształcenia na poziomie akademickim opracowanych w ramach Krajowych Ram Kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego. Analizując efekty kształcenia dla kierunku pedagogika na studiach pierwszego stopnia, można zauważyć, iż debata jest interesującą formą dydaktyczną, mogącą posłużyć do osiągnięcia takich efektów jak:

- (K_W08) – *student posiada elementarną wiedzę dotyczącą procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego, ich prawidłowości i zakłóceń;*
- (K_U01) – *potrafi dokonać obserwacji i interpretacji zjawisk społecznych, analizuje ich powiązania z różnymi obszarami działalności pedagogicznej;*
- (K_U04) – *potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje profesjonalne umiejętności, korzystając z różnych źródeł (w języku rodzimym i obcym) i nowoczesnych technologii (ICT);*
- (K_U06) – *potrafi w sposób precyzyjny i spójny wypowiadać się w mowie i na piśmie, na tematy dotyczące wybranych zagadnień pedagogicznych; z wykorzystaniem różnych ujęć teoretycznych, korzystając zarówno z dorobku pedagogiki, jak i innych dyscyplin;*
- (K_U07) – *ma rozwinięte umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej, potrafi używać języka specjalistycznego i porozumiewać się w sposób precyzyjny i spójny przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie pedagogiki, jak i z odbiorcami spoza grona specjalistów;*

- (K_U13) – *potrafi pracować w zespole pełniąc różne role; umie przyjmować i wyznaczać zadania, ma elementarne umiejętności organizacyjne pozwalające na realizację celów związanych z projektowaniem i podejmowaniem działań profesjonalnych;*
- (K_U14) – *potrafi dokonać analizy własnych działań i wskazać ewentualne obszary wymagające modyfikacji w przyszłym działaniu;*
- (K_K07) – *jest przygotowany do aktywnego uczestnictwa w grupach, organizacjach i instytucjach realizujących działania pedagogiczne i zdolny do porozumiewania się z osobami będącymi i niebędącymi specjalistami w danej dziedzinie;*
- (K_K08) – *odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje działania pedagogiczne*⁸.

Odwołanie się do efektów kształcenia ma na celu wskazanie możliwości wykorzystania debaty w procesie dydaktycznym realizowanym na uczelniach wyższych. Wymienione efekty ilustrują tylko te korzyści, które może odnieść student poprzez samo uczestniczenie w debacie rozumianej jako projekt edukacyjny. Warto jednak odnotować fakt, iż katalog tych korzyści może zostać rozbudowany poprzez odniesienie się do tych efektów, które będą wynikać z tematyki debaty – wówczas można poszerzyć katalog efektów odnoszących się do wiedzy. Odwołanie się do Krajowych Ram Kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego pozwala nauczycielom akademickim zastanowić się nad różnorodnymi możliwościami wykorzystania debaty online (nie tylko międzynarodowej).

W opinii autorów niniejszego artykułu nawiązanie do Krajowych Ram Kwalifikacji jest przydatne w opracowywaniu sylabusów i uzasadnianiu wykorzystania debaty online w kształceniu akademickim, jednak dla wskazania wszystkich korzyści w procesie rozwijania szeroko rozumianych kompetencji jest zdecydowanie niewystarczające. Warto zatem odnieść się do tych obszarów kompetencyjnych, które poprzez debatę mogą być rozwijane i wzmacniane.

Międzynarodowa debata online ukierunkowana jest na rozwijanie kompetencji studentów w pięciu podstawowych obszarach. Pierwszym z nich jest rozwijanie kompetencji związanych z wykorzystaniem technologii informacyjnych oraz pracy w zespołach wirtualnych. Ten obszar wydaje się oczywisty. W związku z tym, iż informacje zamieszczane w globalnej sieci nie są weryfikowane i każdy może je dodawać czy edytować, kluczową umiejętnością jest tu selekcja informacji, rozumiana jako odsiewanie nierzetelnych partii, pochodzących z niepewnych źródeł i wybiera-

⁷ A. Brzezińska, T. Czub, *Kształtowanie umiejętności projektowania i ewaluacji procesu kształcenia*, [w:] tychże (red.), *Ewaluacja procesu kształcenia w szkole wyższej*, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2000, s. 148.

⁸ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 listopada 2011 w sprawie wzorcowych efektów kształcenia, Dz.U. z 2011 r. Nr 253 poz. 1521.

nie tych, które są pewne i rzetelne⁹. Pierwotną selekcję przeprowadzają narzędzia, które wykorzystuje się do wyszukiwania informacji, czyli różnego rodzaju wyszukiwarki. Wtórą selekcję przeprowadzają sami użytkownicy, wykorzystując dotychczasową wiedzę oraz umiejętności. W tym kontekście rozwijanie kompetencji studentów w zakresie krytycznej analizy pozyskanych danych jest jednym z kluczowych celów edukacyjnych.

Drugi obszar to praca w zespołach wirtualnych, która wymaga posiadania szczególnych kompetencji i stosowania odpowiednich metod. Specjalne znaczenie ma tu odpowiedzialność za jakość poszczególnych zadań, etapów i rozwiązań. Studenci mają możliwość doświadczania znaczenia nie tylko kompetencji merytorycznych oraz technologicznych, ale także społecznych i grupowych uwarunkowań pracy zespołowej oraz etycznego jej wymiaru.

Międzynarodowy charakter zespołu wymaga posiadania dodatkowych zasobów – kompetencji międzykulturowych. Są one szczególnie wspierane w ramach międzynarodowych debat online. Praca w zespołach zróżnicowanych narodowo i kulturowo to bardzo realna perspektywa zatrudnienia dla studentów i absolwentów uczelni wyższych. Znaczenie kompetencji wielokulturowych podkreśla się najczęściej w kontekście emigracji zarobkowej Polaków. Warto jednak zauważyć, że są one także niezbędne do pracy online w zespołach międzynarodowych lub przy realizacji różnorodnych projektów edukacyjnych i zawodowych. Stąd okres studiów może być postrzegany jako czas efektywnego przygotowania studentów do podejmowania tych zadań. W zakresie edukacji międzykulturowej spójny katalog celów zaproponowała Danuta Lalak. Autorka wśród podstawowych zadań wskazuje kształtowanie zachowań społecznych opartych na tolerancji, współdziałaniu, solidarności, zdolności rozwiązywania problemów, kształtowanie umiejętności rozumienia różnic kulturowych oraz kształtowanie postaw społecznych w oparciu o systemy prawne, wiedzę i wrażliwość społeczną. Tak ogólnie zarysowane cele zostały zoperacjonalizowane poprzez wskazanie konkretnych rozwiązań edukacyjnych. Do najważniejszych należy stwarzanie studentom warunków do zdobywania doświadczeń kulturowych w zakresie kompetencji językowych i bezpośrednich kontaktów z osobami odmiennymi kulturowo¹⁰. Międzynarodowa debata online zdecydowanie sprzyja realizacji tych postulatów.

Kompetencje językowe to czwarty ważny obszar rozwijania kompetencji. Tradycyjne formy pracy w tym zakresie (lektoraty) nie są już wystarczające. Debata

daje szansę skonfrontowania własnych przekonań na temat posiadanych kompetencji w zakresie języka angielskiego z rzeczywistymi umiejętnościami komunikacyjnymi. Odbyna się w zbliżonym do naturalnego środowisku komunikacyjnym, a nawet wymaga bieżącego reagowania w języku obcym. Podstawową formą komunikacji jest dialog, a nie – jak często bywa na zajęciach akademickich – prezentacja. Ważny jest tu także etap przygotowawczy. Studenci uczą się wykorzystywania różnorodnych form komunikacji na piśmie oraz – co koordynatorzy projektu postrzegają jako bardzo wartościowe – podejmują studia nad językiem specjalistycznym, poszukują adekwatnych sformułowań, dopracowują tłumaczenia, konsultują się z ekspertami. Kolejne kompetencje w tym obszarze to umiejętność prowadzenia dyskusji, dialogu, argumentowania i wyjaśniania. Tak szerokie pojęcie jak kultura dyskusji w kontekście międzynarodowej debaty online nabiera szczególnego i bardzo praktycznego znaczenia.

Piąty wyróżniony przez autorów obszar kompetencji związany jest z zarządzaniem projektem. Jest on niewątpliwie złożony – można tu wskazać dwie grupy kompetencji szczegółowych. Pierwsza dotyczy pracy w zespole. W tym zakresie konieczna jest komplementarna wiedza specjalistyczna osób tworzących zespół i umiejętności rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji oraz umiejętności interpersonalne¹¹. Druga grupa kompetencji związana jest z zarządzaniem samym projektem. Tu wymienia się takie kompetencje szczegółowe, jak: definiowanie celów i ustalanie priorytetów, planowanie, zarządzanie czasem, zasobami, ryzykiem, zespołem projektowym, monitorowanie projektu i jego kontrola, a także delegowanie zadań i uprawnień¹². Debata online daje szansę rozwojowi, wzmocnienia i trenowania wszystkich wymienionych umiejętności. Studenci mogą przećwiczyć procedurę zarządzania projektem oraz rozwinąć kompetencje, które mają walor wysokiej transferowalności. Umiejętności zdobyte podczas realizacji projektu *Most przez Atlantyk* mogą zostać wykorzystane przy tworzeniu i realizacji innych projektów, nie tylko edukacyjnych.

Wskazując możliwości wykorzystania debaty online jako projektu edukacyjnego, warto także zaakcentować potencjał tej metody wynikający z jej zespołowego charakteru. Edukacja kooperacyjna zwiększa zaangażowanie uczestników, kształtuje postawę odpowiedzialności za efekt, uczy organizacji pracy i efektywnego zarządzania czasem. Ważnym aspektem jest tu także zjawisko peer-tutoringu, czyli edukacji rówieśniczej. Zespół przygotowujący debatę

⁹ J. Feather, *The context of change: information professionals and the information professions in an information society*, „Health Information and Libraries Journal” 2006, Vol. 23, No. S1, s. 3–9, <http://dx.doi.org/10.1111/j.1471-1842.2006.00685.x>.

¹⁰ D. Lalak, „Swoi” i „obcy” w perspektywie antropologiczno-społecznej, [w:] tegoż (red.), *Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość. Zderzenie kultur we współczesnym świecie*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2007, s. 114.

¹¹ J.R. Katzenbach, D.K. Smith, *Siła zespołów. Wpływ pracy zespołowej na efektywność organizacji*, Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2001, s. 57.

¹² G.R. Heerkens, *Jak zarządzać projektami*, Oficyna Wydawnicza READ ME, Warszawa 2003, s. 33.

tworzy społeczność uczącą się. W takiej grupie łatwiej jest przyznać się do niewiedzy, do deficytów w jakimś zakresie. Do zespołu warto dobrać osoby o komplementarnej wiedzy specjalistycznej (np. informatycznej, językowej, merytorycznej), dając to większą szansę, iż uczestnicy będą efektywnie uczyć się od siebie nawzajem. Opisane podejście marginalizuje znaczenie koordynatora, który w tak zaplanowanym projekcie przestaje pełnić funkcję eksperta, a staje się raczej pomocnikiem i konsultantem. To rozwiązanie sprawia, że uczestnicy w znacznie większym stopniu czują się odpowiedzialni za realizację wszystkich założeń projektu.

Podsumowanie

Na podstawie trzech edycji debat w ramach projektu *Most przez Atlantyk* można stwierdzić, iż międzynarodowa debata online jest efektywną formą wspierania rozwoju studentów. Nie jest to forma prosta w realizacji, ale potencjalne korzyści sprawiają, że warto ponieść nakłady związane z jej przygotowaniem. Debata uruchamia wiele zasobów uczestników, jest także przestrzenią uczenia się, współpracy i wymiany doświadczeń. Poza oczywistymi korzyściami w zakresie rozwijania kompetencji merytorycznych czy językowych studenci mogą zobaczyć, że wirtualna współpraca w zespole zróżnicowanym kulturowo może być bardzo inspirującym doświadczeniem. W perspektywie edukacyjnej ważne jest jednak, aby kompetencje informacyjne oraz międzykulturowe traktować szerzej, jako składnik rozbudowanego zestawu kompetencji kluczowych. Aranżowanie doświadczeń międzykulturowych, także w przestrzeni wirtualnej, może wzmacniać refleksyjność studentów w zakresie ich własnego etnocentryzmu oraz postaw wobec odmienności i różnorodności. Projektując debaty, warto pamiętać, że ich powodzenie warun-

owane jest przede wszystkim trzema czynnikami: stworzeniem zespołu o komplementarnych kompetencjach, odpowiednimi zasobami informatycznymi oraz interesującą i aktualną tematyką.

Bibliografia

- Bauman T., *O potrzebie prowadzenia dysput pedagogicznych*, „Forum Oświatowe” 2002, nr 2(23).
- Brzezińska A., Czub T., *Kształtowanie umiejętności projektowania i ewaluacji procesu kształcenia*, [w:] tychże (red.), *Ewaluacja procesu kształcenia w szkole wyższej*, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2000.
- Feather J., *The context of change: information professionals and the information professions in an information society*, „Health Information and Libraries Journal” 2006, Vol. 23, No. S1, s. 3–9, <http://dx.doi.org/10.1111/j.1471-1842.2006.00685.x>.
- Heerkens G.R., *Jak zarządzać projektami*, Oficyna Wydawnicza READ ME, Warszawa 2003.
- Katzenbach J.R., Smith D.K., *Siła zespołów. Wpływ pracy zespołowej na efektywność organizacji*, Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2001.
- Lalak D., „Swoi” i „obcy” w perspektywie antropologiczno-społecznej, [w:] tegoż (red.), *Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość. Zderzenie kultur we współczesnym świecie*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2007.
- Lessel W., *Zarządzanie projektem. Jak precyzyjnie zaplanować i wdrożyć projekt*, Wydawnictwo BC Edukacja, Warszawa 2008.
- Mitchell W.J., *City of Bits: Space, Place, and the Infobahn*, The MIT Press, Cambridge 1995.
- Orzech K.Z., *Kształtowanie społeczeństwa informacyjnego poprzez kierowanie nowoczesnego dostępu do usług publicznych – polskie dokonania na tle Europy*, [w:] Sokołowski M. (red.), *Oblicza Internetu. Internet a globalne społeczeństwa informacyjne*, Algraf, Elbląg 2005, s. 55–66.
- Salajan F.D., *The Rise of the Information Society amongst European Academics*, „European Journal of Education” 2008, Vol. 43, No. 4, s. 457–475, <http://dx.doi.org/10.1111/j.1465-3435.2008.00369.x>.

International on-line debate as an educational project

On-line debate is one of many proposals of using new technologies in educational process. Due to its form, it allows to implement different educational aims. In the assumptions adopted by the authors, on-line debate is understood mainly as sharing different perspectives on analyzed phenomena and processes. The article presents the possibilities of using international on-line debate as educational project in teaching process on the level of higher education. The authors presented both theoretical and practical premises of an effective use of this form of teaching. The attention was drawn to the possibility of using this form of education in relation to the National Qualifications Framework for higher education. Exemplified by the project 'The bridge across the Atlantic', the possibilities of using on-line debate in the process of developing broadly defined students' competencies were presented. Particular attention was paid to the possibility of using on-line debate to develop information literacy, linguistic competencies, intercultural and project management competencies. The article presents experience and conclusions gained in three editions of on-line debate, in which students from Poland, USA and Canada have participated. Also, the stages of preparation, implementation and evaluation of on-line debate in the context of the rules and procedures of project management were indicated.

Małgorzata Rosalska jest adiunktem w Zakładzie Kształcenia Ustawicznego i Doradztwa Zawodowego na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jej zainteresowania badawcze dotyczą kształcenia ustawicznego, doradztwa zawodowego oraz polityki oświatowej.

Jakub Wierzbicki jest doktorantem w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego. Jego zainteresowania badawcze to psychologia pieniądza, procesy grupowe w zespole pracowniczym oraz wykorzystywanie internetu w pracy.